

**KÜMME
PÄEVA
JÄÄLAAMIL**

P. RINGS

NOORUSMAA JUTUKIRJASTIK Nr. 22

PEETER RINGS

**Kümme päeva
jäälamil**

TALLINN 1932
EESTI ÕPETAJATE LIIDU KIRJASTUS

5594

.....
Firma J. Ratassepp'a trükk.

Tallinn, Lai 43, tel. 441-91
.....

A-8028

Siis, kui juhtus see lugu, olin parajasti Haapsalus. Meil käesolev töö ei olnud veel lõpetatud, kui saabus uus käsk sõita Hiiu saarele ja võtta sääl ette rea metsalankide hindamine.

Oli kevadine aeg, päike sätendas ja jagas sooja, teed muutusid iga päevaga halvemaks ja saarele-sõiduga oli vaja rutata. Jää oli lähel veel küllaltki paks ja kõva, aga siiski siin-sääl paistis juba laiu pragusid ja kohati sinendas vett.

Postipoisid sõitsid aga veel ja post käis. Et töö oli rutuline, siis oli võimatu oodata mere vabanemist jää-kattest ja laevade käim hakkamist. Ma ei viivitand kaua, ootasin ära harilikust külmema öö ja läksin teele.

Öö oli valge, hobused olid hääd, voorimees ei olnud väga joobnud, kõik läks hästi. Karoolus pidi sõitma nädala pärast mulle järele. Nii kuidas olud lubavad, kas jääd mööda hobustega või vahest juba ehk jäämurdjalgi.

Asusin korterisse metsavaht Veelmani juure. Tema maja oli päris tee ääres ja postijaam oli ligidal. Kuna post käis nüüd ööseti ja jõudis kohale hommikul kella kaheksa paigu, just meie tööle-mineku ajal, siis nägin igal hommikul kõiki suurelt maalt tulijaid.

Ühel ilusal hommikul kõlas jälle posthobuste kellade kõlin ja merelt hakkas paistma rida sõidukeid. Läksin välja trepile vaatama, et kelle jumal on saatnud jälle siia ja et kas see ei ole ehk juba Karoolus.

Esimesel reel oli post, siis sõitis mingi ametnik, siis tuli kaks naist saaniga ja lõppeks viies regi pöördus järsku teelt kõrvale otse meie maja suunas. Pruunist mütsist ja kasuka-kraest ma tundsin kohe Karooluse.

Hobused jäid seisma ja voorimees pöördus sõitja poole; aga see ei mõtelnudki tõusta. Karoolus magas rasket und ja ei liigutandki.

— „Ee, härra! Oleme päral!“ — hüüdis voorimees, „astuge korraks välja!“

Karoolus pomises midagi arusaamatut läbi une, käänas teise külje ja magas edesi.

Siis mina pidin minema juba appi. Raputasin teda õlast, hüüdsin otse kõrva: „Karoolus, maast lahti! Äärka!“

Karoolus avas silmad, vaatas nagu suurimas hämmastuses ringi, ronis siis aegamisi välja saaniteki alt ja ütles venitades: „N-o-o, oli a-ga lu-gu!“

Säärane algupärane teretamisviis ei olnud mulle uudiseks. Et talle oli juhtund mingi lugu, seegi oli Karoolusel päris harilik asi.

Ja kuna nägin, et ta muidu on elus ja terve siis ma ei hakand pärima tema reisi üksikasju, juhtisin ta meie tuppa ja läksin ise vaatama, kas post ei toond kirju või pakke.

Minu käiguks kulus umbes pool tundi. Olin kindel, et ta selle ajaga jõuab juua teed ja toibuda reisiunest. Kui astusin aga tuppa, siis nägin kaunis veidra pildi.

Müts pääs ja kasukas seljas istus Karoolus toas lauanurgal, uuris rebitavat seinakalendrit ja pomises enda ette mingeid arve ja numbmeid.

Minu tupp astudes ta pöördus järsku ja küsis väga tõsises toonis, aga ometi nõnda, nagu ei oleks veel ärgand endisest unest: „Palun ütlege mulle, härra metsahindaja, kui see olete tõepoolest teie, kus oleme praegu ja mitmes kuupäev on täna?“

Olin näind Karooluselt mõningaidki veidraid asju ja ülesastumisi, sellelaadilist aga ei kunagi veel. Purjus ta ei olnud, kõneles selgesti ja tõsiselt, tuli arvata, et kas ta viimaks ei ole läind hulluks.

„Täna on kaheksas aprill,“ vastasin mina ja püüdsin olla tõsiseima näoga. „Ootasid teid juba kuuendal, aga vist viibisite ministerruumist oodatavate plaanide pärast või oli teil merel mingi takistus. Loodan, et kõik on korras ja et tõite kaasa kõik vajalise.“

„Jah,“ vastas tema, „kõik on korras ja tõin kaasa kõik vajalise. Näen nüüd, et kõik . . . kõik see . . . oli ainult kummaline . . . loll lugu . . . kujutelm . . .“

„Mis asi?“ pärisin mina, „mis lugu? Kõnelesite juba enne mingist loost. Mis lugu juhtus siis õieti?“

„Jutustan teile kohe,“ ütles ta. Siis heitis ta kasuka seljast, võttis mütsi päast, istus laua ääre ja hakkas sööma. Mina istusin muga-vasti laia tooli ja süütasin paberossi, tema jõi ühe joonega klaasi piima ja kugistas siis paar võileiba. Ja algas oma jutustuse.

„Sain asjadega valmis alles neljapäeval, siis sain kätte vajalised plaanid ja metsalan-

kide nimestikud. Ei viitnud aega, istusin teisel päeval vara rongile ja kihutasin Haapsalu poole. Juba vagunis kuulsin kõneldavat sest, et sõit üle lahe on õige hädaohtlik või juba koguni päris võimatu.

Kui jõudsin kohale, läksin kohe Janseni teemajja, kus, nagu teate isegi, harilikult on öömajal kõik saare postivedajad ja voorimehed.

Pärisin sõiduvõimalusist ühelt ja teiselt, keegi ei teadnud aga ütelda midagi kindlat. Alles kui tuli voorimees Jürman, siis see ütles kindlasti:

„Kas teised saavad sõita, seda ma ei tea. Mina sõidan aga. Paar jälõhet ja veidi vett mind ei hirmuta. Kui ma ei sõida aga täna, siis võin jääda siia mitmeks nädalaks ja vea siis saani ja hobuseid pärast mööda jäämurdjaid ja aurikuid.“

Tema oli saarlane ja ta pidi jõudma koju, ei olnud tal aega oodata suurel maal hää ilma tulekut. Jürmani eeskujul teisedki asusid siis sõidule. Väljasõit määrati öösi kella kaheks. Siis tõuseb kuu ja külm on kõvim. Kõik pidid koguma kokku seks ajaks teemajja, nüüd läksid aga kiiresti linna ajama asju.

Mul ei olnud linnas teha midagi; oli hirmus igav oodata ööd. Küll katsusin meelitada oma voorimeest varemale ärasõidule, tema aga keeldus järsult. Halva ilma ja kahtlaste jääolude puhul nimelt keegi ei sõida üle mere üksi. Alati kogunetakse teatud ajaks kuhugi kokku ja sõidetakse koos. Sadamani, kus algas jää, oli versta neli ja säääl oligi kogumispaik. Asjas ei olnud midagi uut, kõik olid

harjund säärase sõiduga ja ootasid alati posti-
poisse ja voorimehi linnast, et sõita koos.

Seekord meid ei olnud palju. Linnast tuli
post kahe hobusega, sõitis mingi ametnik ja
mina samuti. Sadamas ootasid meid kaks
naist ja regi kaubakoormaga. Harjund kommet
mööda vaadati enne merele minekut hoolega
läbi hobuste rakmed ja sõidukid, vaadati sa-
muti pudeli põhja, suitsetati ja asuti siis teele.
Kõige ees sõitis post, tema järele teised ja
mina kõige viimasena.

Aisakellad tilisesid, saanid-reed kolisesid
kohati mööda konarlist jääd. Suures ja soojas
kasukas oli mugav ning mõnus, uni nagu kip-
pus tulema, jäin tukkuma. Arvan et olime juba
pooltel teel, kui ärkasin õudsest raginast, mille
sekka kõlas nagu püssipauke ööpimedusest.
Siis teist . . . kolmandat korda . . .

„Mis see on?“ hüüatasin mina, „mis mürt-
sud need?“

„Äsi on kehv,“ vastas voorimees, kes oli
tõusnud saanis püsti ja murelikult vaatles
pimedat ümbrust, — „tuul ajab läänest kõva
lainet ja jää praguneb. Praod ei ole muidugi
suured ja meie sõidame neist vabasti üle. Aga
kui peaks olema vaja, siis paneme laudad alla.
Samad laudad, mis nägite postimehel olevat
seotud saanipõhja alla. Aga mõnikord on asi
hullgi. Alles läind kevadel Heltermaa posti-
mees kukkus suure jääprakku. Ise pääsis
küll surmast aga hobune ühes ree ja koor-
maga läks põhja.“

Samal ajal kõlas veel rida raksatusi koos
kauge mürinaga ja voorimees peatas hobused.

Kahvatu kuuvalgus heitis oma õhukese kae üle lumiväljade ja ees vaevalt kümne sammu kauguses nägin nüüd laia musta lõhe valges pinnas. See oli lai jääpragu. Ees sõitjad kaugesid kiiresti kuljuste helisedes. Meie ei osanud järsku võtta midagi ette. Sellal kus voorimees sügas kukalt, mina veendusin, et enda jõul me ei pääse praost üle. Kui nüüd hakkasin hüüdma teisi appi, oli juba hilja. Hüüdsin kõigest väest, vilistasin, sõrmed suus, miski ei aidand. Teised olid juba nii kaugel, et nad ei kuulnud enam minu appikutseid. Jäime üksi keset lahe jäälagendikku.

„Teha pole midagi, härra,“ ütles voorimees ja laiutas lootusetult käsi. — „Nüüd ei aita muu, kui kääna ots ümber ja lase tagasi. Muidu ei pääse säält poolt ka enam randa.“

Sõitsime tagasi. Ei saand aga veel poolt kilomeetritki ranna poole, kui hobused jäid uuesti seisma. Suur seitsme-kaheksa jala laiune pragu läbistas jää otse meie ees. Selle mõlemad otsad kadusid kaugesse pimedikku. Sõitsime vasemale vaatama kas pragu ei lõpe vahest kuski ligidal. Kuna lõppu ei olnud näha, siis pöördusime tagasi paremale poole otsima jäälõhe lõppu. Käisime üht lugu saanist väljas uurimas prao laiust, sest kuuvalgus oli jäänd õige nõrgaks ja silm ei seletand enam vajalikselt pimedat ja võõrast ohtlikku paika. Hobused väsisid. Meie vildid said märjaks ja hakkas külm. Kogu öö otsisime pääsu üle jääprao ranna poole. Hommiku kahvatus hämus võisin veenduda oma suurimaks kokkumiseks, et igal pool ümber-ringi jää oli täis pragusid. Üksikud

väikesemad ja teised määratu-suured jäälaamid ujusid aegamisi aga ähvardava järjekindlusega ulgumere poole.

„Häda on käes,“ kurtis küüdimees valjusti. „Kui jää ujub veel lahte mööda, siis jäälaamid puutuvad siin-sääl üks-teist vastu ja pragudest oleks võimalik pääseda üle kas hüpates või ujudes. Hobused ja saan tuleb jätta muidugi siia. Aga kui veevool kannab meid enne selle plaani teostamist ulgumerele, siis tuul kihutab jää laiali igale poole ja oleme kadund.“

Küüdimehe jutt läks peagi tõeks. Enne veel, kui jõudsime toibuda, jää jõudis lahevesilt välja mere avarusse ja meie ligidal ajund jäätükid ja -laamid nihkusid ikka kaugemale ja kaugemale. Mustjas vesi läigendas jääsaarte vahel. Olime nagu tõelisel lumisel saarel keset vett. Ainult see saar kiikus ja hõljus ja lõi meis jubeda ebakindluse tunde.

Küüdimees kurtis ja hädaldas ega osand võtta midagi ette. Minagi olin esimest korda sellises seisukorras, sain aga aru, et midagi vaja teha.

Laineis meie jäälaamil vajus vette kord üks, kord teine ots. Tasakaalu loomiseks paigutasin hobused ja saani keset jäälaami. Tuule suuna järgi ma arvasin, et jäälaam peaks sõitma kuhugi randa. Mida rutem seda parem. Otsustasin seepärast kiirendada sõitu. Valmistasime koos saaniaisadest ja koormariidest, mis küüdimehel oli saanis, purjed ja tõmbasime nad üles. Katsusime nüüd purjede abil juhtida sõitus suunas, kus rand oli arvatavasti kõige ligem.

Asi näis minevat suurepäraselt. Lootsime sel kombel jõuda õhtuks sihile ja pääseda eluga.

Kui küüdimees nägi asjakäigu säärast pööret, ta muutus hoopis rõõmsaks. Kustki saanist ta hankis kringleid, põuest võttis viinapudeli ja arvas nüüd, et tuleb võtta kõva kärakas õnneliku pääsmise puhul.

Lasksin võtta tal tubli lonksu ja siis, kui pudel jõudis minu kätte, pistsin selle oma kassukataskusse. Ütlesin, et jätkub praegu võetust ja ülejäänud joome rannas. Jäin kurdiks tema palvetele ja protestidele, ei annud tagasi talle viinapudelit. Kamandasin ta säädma purjile veidi teist asendit ja nõnda esialgu tal ununeski viinavõtmine.

Meie jäälaam oli mõlemat pidi umbes kaheksaja jalalise läbimõõduga. Jää oli umbes kaks ja pool jalga paks ja nüüd rahulikus sõidus jalgade alune tundus võrdlemisi kindel. Ainukest muret valmistas see, et laamist käis risti läbi vaevalt-märgatav juuspeen joon. Peeaegu ühest äärest teise. Kui tugevam lainetus siit kohast murrab jää pooleks, siis läheb asi kehvaks. Praegu alus oli aga veel kindel ja esialgu nõnda siis kõik häa.

Nõnda sõitsime kogu päeva ja aeg oli näha juba maad. Meie ei näind aga pääle vee ja taeva midagi.

Õhtul tuul läks tugevamaks, lained hakkasid käima kõrgemalt ja vett heitis suurtes hulkaades jäälaamile. Jääl olek osutus võimatuks. Jätsime end nüüd täiesti tuule ja lainete hoole ja kolisime saani. Siin oli kuiv ja soojemgi. Saanis oli küllaldaselt õlgi ja heinu. Sõõtsime hobuseid, otsustasime korda mööda magada ja valvata ning valmistusime nõnda ööle. Küüdi-

mees heitis esimesena põhku ja jäi kohe magama. Kui tuli minu kord, ma ei saand kuidagi und, ehkki tõmbasin saaniteki üle päa ja oli soe. Rasked mõtted käisid pääs. Olin karva-vaiba all rohkem seks, et puhata ja soojendada, magamisest ei saand asja. Vaatasin vaiba ääre alt kaaslast, kes istus ees pukis. Nägin et ta magas rahulikult. Kuna mina olin ärkvel, siis ma ei hakand teda äratama.

Meie jäälaam kõikus kergesti ja keerles pikaldases edesiliikumises. Öö möödus kuidagi ja tuli hommik. Ei kustki poolt paistnud mingit kallast ega randa. Olime keset merd, oli pilvine ilm, päikest ei olnud näha. Ujusime kuhugi, ei teadnud aga ise reisi suunda. Küüdimees väitis, et tuul olevat pöördund ja meie sõitvat tagasi. Mulle seevastu aga näis, nagu sõidaksime endiselt ulgumere poole.

Kui olime söötnud hobuseid ja söönd ise, märkasime järsku veepuudust. Ehkki olime keset vett, me ei saand kustutada oma janu. Sama lugu oli hobustegagi. Murdsin endale jäätüki, see aga osutus sama kõlbmatuks nagu merevesigi. See leidus tegi meie tuju hoopis halvaks ja janu hakkas tunduma endisest tugevamini. Tõnts ja nüri ükskõiksus võttis võimuse. Süüa meil oli üht-teist, kokkuhoidlikult toitu tarvitades võinuksime elada mitu päeva, veepuudus võis aga tappa meid õige varsti. Ja nagu pilkeks meil oli kaasas säärane toidumaterjaal, mis äratas janu oma soolasusega — sinkvorst, juust ja küüdimehel korvitäis soolakala, mille ta ostnud linnast ja tahtis viia koju . . .

Päev läks ärevas ja piinavas ootuses. Lootsime näha kuski pool kas maad või mõnd laeva. Ei paistnud aga kustki poolt kumbagi ja nõnda tuli meie õudse merireisi kolmas öö.

Küüdimees piinles kanges janus ja lamas rees kasukate ja vaipade all. Mina sammusin roidunult ringi ja mõtlesin missugusel kombel küll pääseksime oma ujuvalt saarelt. Aga veel enam mõtlesin sellest, kuidas saada lonks vett. Teadsin, et laevadel on abinõud merevee soolast vabastamiseks. Oleks vaja keeta merivett ja koguda selle auru, mis siis külmaksuutmisel annaks mageda vee.

Tuletegemiseks oli ainet küllalt, oli suur pudel bensiini, mille võtsin kaasa välgumihkli jaoks, ei olnud aga mingisugust nõu ega anumat, milles keeta vett. Mul oli kaasas ainult valge fajansstass alusega, muud riista ei mingisugust. Tegin siiski jämedast traadist, mille kiskusime saani küljest, pika varshoidja, millega tassi oli võimalik hoida tulel. Alustassi tahtsin hoida auru kohal ja koguda sellega vett. Tass lõhkes aga tulel enne kui vesi läks keemagi. Tuli jätta katse ja koos sellega lootus saada vett. Arutasin mõttes läbi kõik asjad, mis olid meil kaasas, ükski ei kõlvand aga seks ülesandeks. Siis tuli mulle meele viinapudel kasukataskus, mille olemasolu olime unustand täiesti.

„Huraa, Karoolus,“ kisendasin järsku kõvasti, — huraa, oleme päästetud!

Küüdimees mõtles vist et olen janust ja nõrkusest läind hulluks.

Hoolimata oma viletsast olukorrast ta hüppas üles saanist ja jooksis minu juure, näol hirmu ja kaastundmuse ilme.

Ma ei usaldand tema kätte tervet pudelit, valasin ettevaatlikult katkise tassi põhja lonksu viina ja ulatasin temale. Siis võtsin ise samasuguse lonksu.

Viin ei ole mingi eriti hää abinõu janu kustutamiseks, ta mõju meisse oli aga otse nõiajõuline. See vähene osa vett, mis koos alkohooliga sattus nüüd meie organismi, värskendas ja elustas meid otsekohe. Tõsi küll, jäime mõlemad kohe ka purju, aga tegutsemishimu ja julgus tulid kohe tagasi. Peitsin elustava joogi ülejäägi ettevaatlikult jälle põue ja otsustasin tarvitada seda ainult äärmise häda korral. Võisime sellega pikendada oma elu veel paari päeva võrra. . .

Nõnda me ujusime jäälaamil keset merd, piinlesime, kannatasime, vahtisime asjatult ringi otsides abi ja pääsu.

Meie õnnetu reisi viiendal päeval lõppeks lootuskiir elustas meid. Kaugel silmapiiril nägime suure laeva, mis näis tulevat meie poole. Elustasime end järelejäänd viinaga ja meisterdasime siis masti otsa voodilinast signaalilipu. Jäime nüüd ahnesti vahtima laeva ja ootama, kas see laseb paadi vette meid päästma.

Meie ootused olid asjatud. Meid ei märgatud kas üldse või peeti kaluripaadiks, laev liikus rahulikult meist kauguses mööda ja kadus sinakasse udusse.

Läks veel kaks piinapäeva. Meie õnneks oli vaikne ilm ja soe. Tuult ei olnud, meri oli rahulik, meie jäälaam näis seisvat liikumatult keset ääretut veekõrbe.

Hobused, nõrkend näljast ja janust, lamasid saani kõrval ja ootasid surma. Me ise ei

olnud põrmugi paremas seisukorras. Toit oli pea kõik söödud ja pikk piinasurm näis olevat meie ainus osa.

Saatuse raamatus aga meie nimed ei olnud nähtavasti veel järjekorras. Vastu õhtut taevaskõik läks pilve, tuul hakkas puhuma ja meie suuremaks rõõmuks vihma sadama.

Võtsime kokku viimse jõu ja laotasime laiali oma koormariided, et korjata nendega joogiks vihmavett. Saime lõppeks kustutada janu ja joota veidi suremas olevaid hobuseidki. Ülejäänud vee kogusime ettevaatlikult jäässe uuristatud auku, mille vooderdasime seest koormariidega. Panime ka pudeli täis vett ja kõik muudki võimalikud asjad. Olimegi päästetud jälle mõneks päevaks. Meil oli veel mõni kala ja lootsime ikka veel, et tuul ajab meid ikkagi kuhugi randa.

Jah! Aga oo! See soe kevadvihm, mis päästis meid surmast, näis teisipidi meid ometi hukutavat. Enne vaevalt näha olnud, jääpragu tuli nüüd kohutavalt selgesti nähtavaks. Oli selge, et jäälaam lõheneb kaheks. Kui mitte täna, siis homme.

Kuna aeg oli hiline ja pime öö jõudis kätte, siis me ei saanud niikuinii võtta midagi ette. Sõime veel kala, jõime vett ja heitsime magama. Otsustasime puhata end hästi välja ja homme kolida saani ja hobustega üle igaks juhuseks jäälaami suurema poole keskohta. Siis jääksime laami murdumise korral vähemasti kokku.

Lootuses, et öösi võime kohata mõne laeva, meil oli säetud valmis öösignaali. Olime korjand kokku kõik vanad ajalehed ja mõnin-

gad riidetükid, köitnud nööriaga selle üheks puntraks. Ümber selle puntra köitsime ohjahaaru ja pistsime selle läbi aisa ülemise otsa küljes oleva rõnga. Nõnda oli märguandmiseks kõik valmis. Jäi ainult valada see bensiiniga üle ja tõmmata masti. Bensiinipudel ja tikutoos olid pandud ka käepärast kuuetasku kasuka alla.

Pärast vähest magamist ronisin saanist välja ja läksin masti juure vaatama, kas ei paista ööst purje või laevatulesid. Tuul oli läind tugevamaks ja meie jäälaam kiikus kõvasti. Kord üks, kord teine ots kadus vee alla ja mõnikord laine voogas üle terve jääsaare. Oli hetki, kus jää võttis säärase asendi, et kartsin saani ja hobused libisevat vette.

Otsustasin äratada igaks juhtumiks küüdi-mehe, kes magas saanis. Kui olin suundumas just saani poole, järsk laine raputas nii jääd, et vaevalt suutsin hoida end jalul. Sain kinni jõesse kinnitatud mastist. Käis hirmus ragin ja kohin. Hirmust jõuetuna nägin jäälaami murduvat kaheks. Küüdimees hobuste ja saaniga jäi ühele, mina teisele poolele.

Hobused asusid otse jää äärel ja kaalusid selle viltu. Jää teine äär kerkis kohutavalt kõrgele. Enne kui jõudsin hüüatada, mõlemad hobused kadusid musta vette. Abituina nad puristasid sääli ja kadusid peagi vee alla.

Kõigest nähtust kohutatuna klammerdusin masti külge ega osand hakata midagi pääle...

Püüdsin näha läbi pimeduse küüdimehe saatust, vilistasin ja hüüdsin kõvasti, tahtsin äratada teda ja juhtida tähelepanu ähvardavale

olukorrale. Tema magas aga vist väga kõvasti, sest saanis ei olnud näha mingit liikumist ja kõegi ei vastand.

Vahe meie vahel läks üha suuremaks, öise musta vee lained kandsid meid üksteisest eemale. Lõppeks ma ei näind enam midagi . . . Jäin üksi oma jäätükile keset mässavat merd.

Hoidsin käte ja jalgadega krampplikult mastist kinni, värisesin näljast ja külmast. Iga hetk võis tuua mulle surma, olin minestusele ligidal. Jäälaami heideti kord ühele, kord teisele poole, lained käisid kohisedes üle selle libedaks muutunud pinna ja niisutasid mind jalust näoni. Pää käis ringi ja lisaks kõigele tuli veel merehaigus. Seisukord oli meeleheitlik, oli otse kohutav. Pääsmise lootused olid jäänd hoopis väheseks, mina püüdsin aga võidelda lõpuni ja hoida alal viimast mehisust . . .

Öö oli õudne . . . Nende mõne tunni kestes ma kannatasin enam kui kõikide eelmiste päevade jooksul kokku . . .

Minu õnneks tuul vaikis hommikuks. Rõõmus päikesevalgus tuli välja. Ilm muutus vaikseks ja soojaks. Jäälaam kõikus kergesti vaiksena jäävail lainel ja keerles nagu ratas. Minu väike jääsaar ajus pikkamisi läände.

Päikesekiirtest veidi toibununa ma hakkasin uurima oma seisukorda ligemalt. Saaniaisast signaalmast seis kindlasti jääs; mul oli seljas paks kasukas. Öisest lainetusest see oli saanud märjaks ja mina hakkasin nüüd seda kuivatama. Kasuka taskus bensiinipudel ja tule süütaja olid korras. Aga mis kõige tähtsam, mis õieti päästis minu elu, oli see, et leidsin

sisetaskust veepudeli ja purunend saia. Kui korjasime vihmavett joogiks, siis olin tühja viinapudeli täitnud veega ja pistnud tasku. Sai oli aga sääal juba esimesest päevast saadik, kus küüdimees andis mulle viina. Olin unustanud tema olemasolu täiesti.

Laotasin kasuka jääle, jõin mõne lonksu vett, kõitsin ohjaharu ühe otsaga end masti külge ja heitsin magama. Jäin kohe surnuna magama ja ärkasin alles õhtul. Tuli öö, vaikne ja soe, öö, mis ei toonud mingit muutust minu seisukorda . . .

Ujusin jäälaamiga merel veel neli päeva. Ehkki hoidsin kõigiti kokku, vesi ja sai said peagi otsa ja nälg januga võttis uuesti võimuse. Piin oli otse talumatu. Neljanda päeva õhtul suutsin end vaevalt veel liigutada. Minu õnneks ilm oli kogu aja vaikne ja soe. Päeval päike soojendas mind veidi ja kuivatas riideid. Kõige hirmsam oli kole janu. Lisaks märkasid veel, et minu jäälaam muutus kevadises päikeses ikka õhemaks ja väikesemaks.

Aga kõigel tuleb lõpp. Lõpp tuli minu merematkalegi, kui lebasin jõuetus minestuses masti kõrval ootamas surma. Jäätükk oli jäänd nüüd nii väikeseks, et suutis vaevalt veel mind kanda. Mõnest tugevast lainest oleks olnud küllalt pudeda jää purustamiseks. Aga kõik läks teisiti.

Selle päeva õhtul ilm muutus. Tõusis tuul. Meri hakkas jälle liikuma. Masti külge seotuna lamasin maal ja vaatlesin ebateadlikult taevast. See tähendab, et minu silmad olid pöördud üles taeva poole, nad ei näind aga enam midagi pääle tuleva surma. Jää keerles ja kii-

kus igasse külge. Olis' veel mõtet lamada jääl? Kui võtaksin ja vabastaksin end mastist, siis tuul ja lained võiksid minuga teha mis nad tahavad.

Suuri vaevu tõusin vabastama sõlme mastist, minu pilk libises üle mere ja . . . kähisev kisa tõusis minu kurgust. Vaevalt poole kilomeetri kauguses nägin tulesid ja suure laeva maste, laev näis sõitvat otse minu poole.

Ma ei tea kust tuli nüüd minu energia ja jõud. Elutahe on siiski tugevam kõigest. Tõusin kiiresti üles, võtsin bensiinipudeli ja tikud. Hoolikalt, et ükski tilk ei läheks kaotsi, valasin bensiini valmis pandud paberipuntrale ja süütasin ta. Niiskest päälispinnast hoolimata sisemus võttis tuld. Puntra ümber mähitud koormariide tükk oli hoidnud teda läbi märjaks saamise eest. Kui minu signaaltuli lõi heledasti põlema, tõmbasin ta üles masti. Tuules ta lõi säääl nüüd hereda leegiga valgustama ümbrust. Tuulehoog kandis paberitükke ja põlevaid riideräbalaid üle musta vee.

Laev märkas ja mõistis kohe minu signaali. Mõne hetke pärast kuuldus mitu järsku laevavilet ja prožektori hele valgus langes minu jääst sõidukile.

„Hurraaa, Karoolus, sinu võit!“ karjusin kõvasti ja lehvitasin kübarat. Siis aga järsku kogu jõud lahkus minust, langesin meelemärseta maha nagu liivakott . . .

Kuulsin häält tumedasti nagu läbi une. Tundsini end tõstetavat ja kuhugi kantavat. Kui mõne minuti pärast suutsin avada vaevaga silmalaud, nägin olevat end paadis, mida sõu-

dis neli madrust. Laevalael hulk inimesi ootas meid laternatega käes.

„Täiesti õige, härra kapten,“ hüüdis madrus üles, kui jõudsime laeva juure, — „mees jääl. Aga ta on vist päris viimsel hingetõmbel, kui ta on üldse veel elus.“

„Kandke ta kajutisse, las' arst vaatab ta läbi. Kõik kohtadele!“ kamandas kapten. Kuuldus ärasõiduvile.

Olin ise ei tea mis seisukorras. Kuulsin ja tundsin kõik, isegi nägin läbi pilukil laugude. Aga lamasin nagu surnud palk, ei saand liigutada ühtki liiget, teha ühtki häält.

Mind viidi kabiini, võeti riided lahti ja pandi voodisse. Peagi tuli arst, katsus ja vaatas mind läbi, raputas pääd ja ütles:

„Näib, et siin kõik on lõpetatud ja mul ei ole teha midagi. Aga südame piirkonnas näib nagu vahest ehk olevat mingi nagu eluline soojus ja võib olla, et vahest ma ka ehk eksin. Seepärast laske tal lamada rahulikult ja kui juhtub midagi, siis kutsuge mind.“

— „Muidugi eksid, olen elus, täiesti elus,“ tahtsin hüüda järele lahkuvale arstile, ei saand aga sõnagi suust.

Lamasin kolm päeva sügavaimas minestuses ja ei suutnud ärgata elule. Igal hommikul tuli arst, vaatas mu läbi ja lahkus jälle raputades pääd ja urisedes midagi enda ette.

Seisukord oli hirmus. Palju hirmsam kui jäälaamil. On võimatu kirjeldada sõnadega seda, mis tundsin ja elasin läbi. Tundsin sügavat kahetsust, et mu päästeti üldse jäälaamilt. Uppuda oleks olnud mul palju kergem

ja meeldivam, kui elavana olla surnud. Ja võib olla, et mind maetaksegi veel elavana.

Aga nõnda asi läkski. Neljandal päeval pärast lõunat kapten tuli arstiga minu kabiini. Arst teatas nüüd kaptenile, et jäält leitud mees on surnud ja tuleb matta.

„Jõuame peagi sadamasse,“ ütles ta, ja surnu laevalolek kutsub välja rea sekeldusi ja formaalsuste täitmisi. On lihtsam, kui säeme juhtumist kokku protokollile ja matame ta merre. Nii ongi kõigil lõpp!

Kapten oli nõus ja andis kohe käsu korraldada matus kella kuue ajal, see tähendab, heita mind lihtsalt merre.

Kell kuus aeti mulle selga valge madruse ülikond, kanti mind välja tekile, seoti jalgade külge mingi raske pomm või kivi ja asetati pikale laiale lauale. Et ei teatud, mis usku ma olen, siiski peeti aga mind kristlaseks, siis keegi luges valjusti „Pater noster“* palve. Madrused tõstsid laua, ütlesid „rahu sinu põrmule, aamen!“ ja heitsid mu merre.

Raskus tõmbas mu kohe alla. Jalad ees, pää ülal, hakkasin laskuma merepõhja.

Hulkuvad kiluparved ja räimeread kohkusid minu ilmumisest ja läksid kiiresti laiali. Igasugused veekoletiste karjad põgenesid kiiresti laiali ja andsid mulle teed. Kaks hiiglasuurt haikala keerles minu pää kohal, ei julgend aga millegi pärast tungida mulle kallale. Vist küll seepärast, et ligines hiiglasuur delfiinide kari. Kui hakkasin juba jõudma mere-

---

*) Meie isa.

põhja ligidusse, nägin suure hulga polüüp-kolletisi, kes keerlesid korallirahnude vahel. Nad olid ametis meritähtede ja limuliste püüdmisega nagu võisin näha seda kahvatus valguses, mis tuli meritähtedest ja elekterangerjaist. Kartsin juba, et lendan nende hirmsate meriämblikkude sekka ja satun nende hirmsatesse käppadesse. Siis aga kõlas käskiv hüüe; „Read laialil Ändke teed! Karoolus sõidab!“ — Säärane polüüpide viisakus imestas mind ülimal määral. Hakkasin juba mõtlema, et merepõhjas ei olegi olla nii halb nagu kõneldakse. Aga pettusin õige varsti. See oli meriämblikkude lihtne nali. Vaevalt minu jalad jõudsid puudutada korallpinda, kui mu ette ilmus suurim polüüp, päalik ise. Ta sirutas oma hirmsad jalad minu poole, vaatles mind igast küljest oma õudsete ja roheliste silmadega, rõõmutses magusast saagist, mida kavatses hakata sööma.

Siis ta jäi äkki peatuma, muutus hirmus vihaseks ja kisendas oma alamaile:

„Kuidas julgesite teie viletsad häirida minu rahu ja petta mind?! Kas te ei tea, et janunen ainult elavat verd? Ma teile näitan! . . .“

„See ei ole ju sugugi surnu,“ protesteerisid tema alamad, „see on ju Karoolus, kuulus jahimees ja sportlane. . . Ja täiesti elav. Ta on ainult raskes minestuses ja ei suuda ärgata.“

Pool surnud, pool elav, seisin korallseina najal. Niisugust üllatust ma ei oodand igatahes. Esiteks nälgida jäälaamil, siis olla surnu laeval, lasta end matta elavalt — sellest sai veel kuidagi aru. Aga et mingi merepõhja ilge

elukas tuleb sind sööma elusana, see oli juba liig. Tahtsin hüpata üles ja kägistada õudse polüübi oma kätega, ei saanud aga liigutada ühtki liiget. Seisin ahastuses ja meelegeites paigal nagu kivi.

Siis polüüp haaras mu ühe oma jalaga üli-
valusasti õlast, raputas mind ja hüüdis :

„Karoalus, ärka !

Sellest hirmsast pigistusest ja raputusest ma elustusin ja ärkasin, vaatasin ringi ja . . . nägin enda suurimaks imestuseks, et merepõhja asemel mind kannab saan ja olen metsniku maja ees. Ja et hirmsa polüübi asemel minu ees seisate teie, härra metsahindaja. Jah, kogu see hirmus seiklus ei olnud midagi muud kui uni, uni sest liigsest viinaklaasist, mille jõime küüdimehega enne jääsõidu alustamist.

Hind 25 senti.